

Escoles

Dues maneres de viure el Tricentenari (1714-2014) a les escoles Thau

Professors de l'àrea de ciències socials de Thau Barcelona i Thau Sant Cugat

D'altra banda, en el tema de geografia «Organització política dels estats, dels països i de les nacions», amb els temes d'actualitat que s'han produït, han servit per tractar els aspectes de plena actualitat, no només des d'un aspecte purament teòric sinó totalment vivencial, proper, real i significatiu. L'alumnat ha treballat aquests continguts fent un aprenentatge connectat amb la realitat del dia a dia, donant plenament sentit a allò debatut i estudiat a la classe: el dia a dia, els mitjans de comunicació, els debats de casa, s'han convertit en un veritable laboratori de pràctica real per a l'assignatura de ciències socials.

Recollint algun dels quatre principis esmentats anteriorment, especialment reimaginar i projectar, la celebració ha comportat una intensa reflexió historiogràfica que ens ha ajudat a pensar sobre algunes bases epistemològiques del treball fet amb l'alumnat per part del professorat de l'àrea de ciències socials, encarregat de liderar, gestionar i organitzar els aspectes en relació amb aquest fet doblement històric: 1714 i 2014.

Tots els alumnes de l'etapa van fer una visita al Born Centre Cultural, en diferents moments del curs, amb objectius i interessos adaptats al seu nivell i amb un treball previ des de l'assignatura de ciències socials, per situar els referents històrics i polítics del moment amb relació a la guerra de Successió.

Els alumnes de primer de secundària van incloure la visita al Born Centre Cultural en el seu tradicional treball de síntesi, «Els Barcelonautes», com un element més de la resta de visites efectuades.

A segon, el treball de síntesi, consistent a elaborar una revista amb articles relacionats al voltant del tema de l'any, que es treballa cada any a l'Escola, va ser fer una edició electrònica de la revista, amb articles sobre 1714. Aquests articles parlen dels fets històrics (context internacional, setge de Barcelona, causes i conseqüències de la guerra de Successió, aspectes quotidians al voltant de la música, alimentació i jocs, entre d'altres), amb l'objectiu de fer reflexionar els alumnes amb un intent d'implicació (veure i viure els fets amb una certa proximitat).

Aquests blocs es poden consultar des del web de l'Escola, a l'enllaç següent: <http://www.iccic.edu/thaubcn/noticies/?pagina=2&tipo=3&keywords>.

A tercer de secundària, a més dels aspectes esmentats en la presentació general, s'ha aprofundit en els materials d'ensenyament i aprenentatge, incloent-hi vídeos, com ara una reconstrucció del barri de la Ribera abans de la destrucció per acció del setge i l'enderrocament posterior.

Finalment, l'alumnat de l'últim curs de l'etapa va participar de manera doble en les activitats de l'Escola relacionades amb el 1714.

D'una banda, els alumnes de l'assignatura optativa d'història contemporània de Catalunya, han gaudit del privilegi de ser un grup pilot en les visites organitzades pel Born Centre Cultural, *trepitjant* el jaciment. Els monitors i el servei de guies del Museu van posar en pràctica el que s'havia previst, veient i valorant la reacció dels alumnes, copsant les dificultats i els interessos, per poder adaptar millor les visites programades per a la resta dels grups. Gràcies al Born, podem dir que hem fet història!, ja que hem estat els primers a rebre els seus serveis.

A més, aquests alumnes han elaborat un bloc d'història contemporània de Catalunya en el qual s'han inclòs referències a 1714; es pot consultar a l'enllaç següent: <http://historiacatalunyathau.wordpress.com/>. Més endavant el conjunt de l'alumnat de quart de secundària ha participat també en la sortida al Born. En general, les sortides al Born Centre Cultural han consistit sempre en una visita-explicació guiada a la balconada, per veure i entendre amb els plafons explicatius i les aportacions dels guies el conjunt d'aquesta part de la ciutat conservada en aquest jaciment únic, on es pot apreciar de manera molt detallada i completa la trama de carrers i els seus espais d'habitacles.

També, segons l'edat, l'alumnat va visitar l'exposició temporal «Fins a aconseguir-ho. El setge de 1714», van participar en els tallers «1714: el món en guerra» i «Una ciutat oberta al món», i van viure de més a prop els esdeveniments als quals ens hem referit.

ESCOLA THAU SANT CUGAT Naixement de la idea

La idea de dur a terme una setmana cultural a l'Escola Thau Sant Cugat va néixer al final del curs anterior, un cop acabats els exàmens i amb els alumnes

ESCOLA THAU BARCELONA

Durant el curs escolar 2013-2014, l'etapa de secundària de l'Escola Thau Barcelona va viure amb intensitat les celebracions del Tricentenari fent seus els quatre pilars de la celebració establerts per part del Govern del nostre país en el marc del programa de celebracions: commemorar, reimaginar, cohesionar i projectar.

Al mateix temps, vàrem incorporar, adaptant-les al context escolar, les dues funcions fonamentals del Tricentenari: «Promoure la memòria dels orígens i les causes del present a través de fets clau de la nostra història, d'una banda i, de l'altra, aprofitar la commemoració per suscitar un debat sobre el nostre present i futur col·lectius.»

Hem volgut viure aquest moment històric únic dissenyant un conjunt d'activitats amb un fil conductor pensat per a tota l'etapa i, alhora, redefinir alguna intervenció per establir-la en la seqüència habitual, coincidint especialment amb el moment en què es treballa a tercer d'ESO dins de la programació ordinària de l'àrea de ciències socials.

Aquesta programació té una doble vessant: la pròpiament historiogràfica, és a dir la guerra de Successió en el context del tema «El final de l'Antic Règim», i tots els efectes que se'n deriven en l'àmbit polític i geopolític, però per descomptat també social, cultural i de pèrdua nacional, amb estroncament de les expectatives d'un país.

il·lusionats esperant per marxar de treball de síntesi. Ja no hi havia la pressió per estudiar i si, a aquest factor hi afegim la calor, els nervis i la disbaixa pròpia dels dies del final de curs, sorgeix plantejar-nos fer una setmana cultural que permeti trencar la tensió sostinguda els mesos de classe per obtenir uns resultats d'aprenentatge i trobar una forma lúdica que posi en joc els coneixements apresos i les competències adquirides en les diverses matèries sota un eix cultural d'actualitat.

Dels aprenentatges escolars a l'actualitat sociocultural

Atès que el nostre país commemora enguany el Tricentenari de 1714, aprofitem per aprofundir culturalment i lúdicament en un tema d'actualitat proper, del qual hi ha abundor d'informació als mitjans de comunicació. Així apliquem els coneixements curriculars i culturals des d'una perspectiva interdisciplinària, no hi ha fronteres entre una matèria escolar i una altra, i tots els aprenentatges s'interrelacionen per fer noves realitzacions habituals en el dia a dia del curs.

D'aquesta manera, tot allò que s'ha ensenyat i après (ciències socials, llengües, matemàtiques, art, etc.) es posa en pràctica sense la pressió de l'avaluació, i es projecten els coneixements en activitats de tipus cultural, sempre en grups cooperatius i en activitats que activin i consolidin tot el que s'ha après, i ajudin a aprofundir-hi.

Tres-cents anys d'història i vida

Els espots publicitaris, els programes de televisió, les xarxes socials i els moviments ciutadans ens recorden que aquest any se celebra el Tricentenari de 1714 arreu del territori català. L'equip de secundària va considerar oportú fer una passejada per l'actualitat social a Catalunya i cercar-hi les arrels en el context històric que la fa viva.

A partir de diverses trobades amb els departaments i la direcció de l'etapa, va anar agafant cos la setmana cultural amb el disseny de les activitats i sortides. Un cop dissenyat, les tutories van intervenir-hi proposant els equips interclasse i finalment tot el professorat vam fer de guies i acompanyants perquè l'alumnat desenvolupés la seva creativitat. Es van idear tasques segons els coneixements assolits en cada nivell. L'alumnat de primer cicle d'ESO es van centrar en els fets històrics de la guerra de Successió i els nois i noies de segon cicle de l'ESO

van relacionar els fets històrics succeïts en aquests 300 anys amb el moviment de reivindicació pacífica que viu el nostre país.

Treball per equips cooperatius

La celebració de la setmana cultural ens va facilitar emprar una metodologia de treball complementària a les utilitzades durant el curs escolar. Durant la setmana es va propiciar el treball en equip cooperatiu, una metodologia diferent que no sempre podem emprar a l'aula.

Cada curs va tractar una realització específica, que va permetre treballar de manera lúdica i distesa. Per contextualitzar-ho, es van visualitzar materials audiovisuals creats per TV3 i d'altres d'específics creats amb motiu del Tricentenari, història de Catalunya en cançons, còmics dels fets de 1714 i revistes com *Cavall Fort* i *Sàpiens*. Paral·lelament, es van fer visites al Born Centre Cultural per endinsar-se en la descoberta de la Barcelona de 1714, i d'aquesta manera percebre en profunditat com vivia la societat d'aleshores.

La creació de jocs dels alumnes de primer superen les expectatives

Els nois i noies de primer d'ESO havien d'idear jocs de taula amb temes, episodis o personatges de la guerra de Successió. Amb molta creativitat van dissenyar un assortiment d'originals jocs com ara cartes amb diferents pals, l'oca, el parxís, Memory, futbolí, etc. Cal ressaltar l'ambient de diversió i companyonia que es va crear. Val a dir que els jocs elaborats, inventats o adaptats dels clàssics, van superar amb escreix les expectatives i romandran a l'Escola per usar-los en molts moments, dies de pluja que no es pot sortir al pati, etc.

Els anuncis publicitaris dels alumnes de segon lliguen els fets històrics amb productes actuals

Els alumnes de segon d'ESO tenien l'encàrrec de projectar i enregistrar anuncis publicitaris de productes d'actualitat amb el fons històric de 1714 i el decret de Nova Planta. Partint d'un guió preestablert amb unes pautes, van escriure el diàleg, van seqüenciar els moviments i van buscar els espais idonis dins l'Escola. La tasca els va motivar i van crear decorats i *atrezzo* per ambientar els enregistraments. Amb inventiva i enginy van elaborar una gran diversitat d'anuncis engrescadors i interessants.

Els sociòlegs poliglotes de tercer: enquestadors a la via pública

A l'alumnat de tercer els va correspondre redactar i traduir al francès i a l'anglès una enquesta sobre els coneixements històrics i el moviment reivindicatiu actual a Catalunya, adreçada a autòctons i estrangers que van passar pels voltants del Born i la Ciutadella a Barcelona. La interacció amb el gran públic els va resultar engrescadora i alguns van copsar que a vegades les persones de fora es manifesten amb més llibertat que els ciutadans d'aquí. Posteriorment es va haver de fer el buidatge de l'enquesta i elaborar l'estudi estadístic, i es van adonar de la complexitat que representa tenir en compte totes les variables.

La visió de Catalunya des d'Europa dels periodistes de quart

Els estudiants del final d'etapa, per grups, van preparar presentacions digitals per poder fer un itinerari pels fets històrics rellevants de Catalunya

entre 1714 i avui dia. Un cop situats, van analitzar les notícies i publicacions de premsa d'actualitat presents en els mitjans de comunicació mundials, dels països de parla anglesa i francesa, sobre l'actualitat social i política catalana. Com a realització final es van posar en el rol de periodistes per comunicar la visió que al Primer Món es té de la situació actual a Catalunya.

Valoració de l'experiència

Si bé és cert que va ser complex l'encaix de sortides, la confecció de grups interclasse, la direcció i la supervisió a l'aula, gairebé a l'ombra, perquè eren els nois i les noies els qui rebien les instruccions i les directrius i havien de ser-ne els protagonistes, tothom va participar i treballar molt, i alhora es va fruir. Ha estat una experiència innovadora i una manera lúdica, festiva i associativa d'entendre que els continguts estudiats a l'Escola tenen aplicabilitat a la vida real.